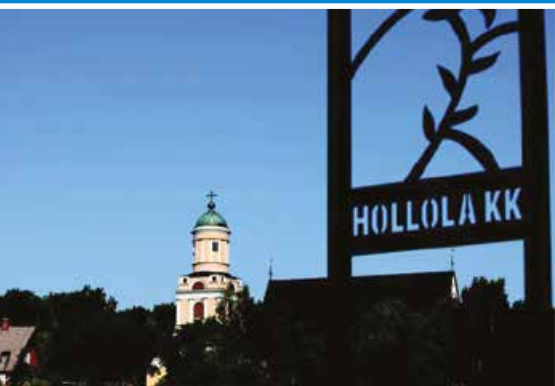

LAHDEN SEUDUN 2013 YMPÄRISTÖKATSAUS

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe	3
Kaupunkiseudun yhteinen ympäristöpolitiikka 2013- 2016	4
Lahden seudun ympäristöpäämäärät ja seurannan tunnusluvut	5
Ympäristön viihtyisyyttä ja terveydellistä laatua seurataan	6
Ympäristökuormituksen vähentäminen	7
Kestävää kehitystä luonnonvarojen käytössä	9
Maisema ja kulttuuriarvojen vaaliminen	11
Pohjavesien laatu ja saatavuus Lahden seudulla	12
Järvien virkistys- ja luontoarvojen vaaliminen	14
Luonnon monimuotoisuus seudun rikkautena	15
Ympäristöneuvonta osana opetusta	17
Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet	18
Ympäristötilinpäätös 2013 yhteenveto, 1000 euroa	20

Hollolan, Lahden ja Nastolan yhteinen ympäristökatsaus julkaistaan nyt seitsemännen kerran sisältäen ympäristön tilaa kuvaavia tunnuslukuja jokaisesta kunnasta. Lahdessa on vastaavaa ympäristön tilaa kuvaavaa katsausta julkaistu vuodesta 2002 lähtien.

Ympäristö ja kestävä kehitys ovat nousseet Lahden kaupungin strategisen kehittämisen ytimeen. Lahden seudun ympäristölautakunta valmisteli uuden ympäristöpolitiikan 2013-2016, joka hyväksyttiin kuntiemme valtuustoissa viime talvena. Sen perusteella käynnistettiin yhteisen ympäristöohjelman työstäminen kuntiemme eri toimijoiden kanssa.

Lahden kaupunki laati osana kaupunginjohtajien ilmastopolitiikasta "Kestävän energiankäytön suunnitelman" tukemaan ilmastomuutoksen hillintää. Suunnitelmaa toteutetaan soveltuvin osin myös Hollolassa ja Nastolassa.

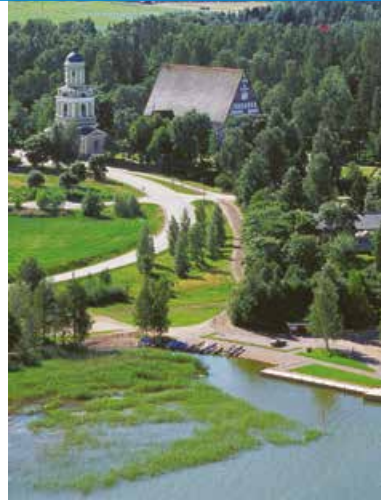
Vuoden 2013 aikana laaja-alainen yhteishanke on ollut osallistuminen Helsingin kaupungin vetämään EAKR -rahoitteiseen "ILKKA - Ilmastonkestävä kaupunki" - hankkeeseen. Siinä on perehdytty erityisesti ilmastomuutokseen sopeutumisen ja varautumisen suunnitteluun ja keinoihin.

Lahdessa laajennettiin Pesäkallion luonnonsuojelualuetta vuoden 2013 lopulla. Hämeen ELY keskus vahvisti laajennuksen, joka oli noin 130 hehtaaria. Kunta - Metso ohjelmasta kaupunki sai korvausta menetety puuston arvosta. Nastolassa Lapakiston luonnonsuojelun alueen polku- ja opastusverkostoa suunniteltiin ja toteutus käynnistettiin. Hollolassa Messilän perinnemaisemaniittyä hoidettiin alueen luonto- ja kulttuuriympäristön säilymistä turvaamiseksi.

Vuoden 2013 osalta voidaan todeta, että kaatopaikalle loppusijoitettavan jätteen osuus pieneni edelleen. Sen määrä puoliintui ja jätteen hyötykäyttöaste on noin 95 %. Veden ja sähkön asukas-kohtainen kulutus on kaikissa kunnissa laskenut. Ympäristökatsauksessa on uutena koottu yhteen asumisen, palvelujen, maatalouden, jätehuollon ja tieliikenteen asukas-kohtaiset kasvihuonekaasupäästöt. Kaikissa alueemme kunnissa on henkilöautojen määrä jatkanut kasvuaan ja samalla on pitkällä aikajänteellä tarkasteltuna julkisen liikenteen käyttö vähentynyt.

Ympäristöneuvontaa saatiin vahvistettua ja asukasysteistyötä lisättyä, tavoitteena laajentaa yleistä ympäristövastuuta kuntiemme alueella. Vuoden 2013 aikana ympäristöneuvonta tavoitti aiempaa enemmän kuntalaisia erilaisissa neuvontatapahtumissa. Kauppakeskus Triossa avattiin yhdessä Lahti Regionin kanssa ympäristö- ja matkailuneuvontapiste.

Ympäristövastuullisuuden edistämiseksi kaupunki toteuttaa toimissaan WWF:n Green Office – toimintamallia. Sen koordinaatio- tehtävä on hoidettu Lahden seudun ympäristöpalveluissa.

Päivi Rahkonen
Hollolan kunnanjohtaja

Jyrki Myllyvirta
Lahden kaupunginjohtaja

Pauli Syyrakk
Nastolan kunnanjohtaja

KAUPUNKISEUDUN YHTEINEN YMPÄRISTÖPOLITIikka 2013 – 2016

Yhteinen ympäristöpolitiikka ohjaa kunnan/kaupungin toimintaa ympäristöasioissa. Ympäristöasioiden hoito on osa hyvää taloudenpitoa ja toiminnan jatkuva parantaminen takaa, että kunta/kaupunki on ympäristöasioiden ja kestäväen kehityksen edistäjänä edelläkävijöiden joukossa. Ympäristöpolitiikkaa toteutetaan kaikissa kaupunki- ja kuntakonsernin toimissa. Sen toteutumista seurataan ja siitä raportoidaan kuntalaisille, päättäjille ja eri sidosryhmille vuosittain.

Ympäristöpolitiikan päämääriä ovat:

- Varaudutaan ilmastonmuutoksen aiheuttamiin riskeihin ja muutoksiin sekä tehostetaan energia- ja materiaalitehokkuutta ja vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä
- Suojellaan asuin- ja elinympäristön viihtyisyyttä, terveellisyttä ja turvallisuutta
- Suojellaan ja edistetään luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja
- Turvataan pohjavesien laatu ja määrä
- Parannetaan aktiivisesti vesistöjen veden laatua ja turvataan niiden virkistys- ja luonnonarvot
- Varataan voimavarat ajantasaisen ympäristötiedon levittämisen sekä lisätään asukkaiden ja yritysten mahdollisuuksia toimia elinympäristönsä hyväksi.

Näiden ympäristöpolitiikan päämäärien saavuttamiseksi varmistetaan, että seuraavat periaatteet toteutuvat:

- **Hollola, Lahti ja Nastola toimivat yhteistyössä asukkaiden, yritysten, järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa yhteisen ympäristön hyväksi**
- **Toiminnassa ja päätöksenteossa huomioidaan yritystoiminnan toimintaedellytykset ja tiivistetään yhteistyötä ympäristöasioissa kaupungin/kuntien yksiköiden ja konserniyhtiöiden välillä**
- **Tietoisuus luonnon ja luonnonvarojen arvosta lisääntyy ja ympäristönsuojeluun liittyvät ennako-luulot vähenevät**
- **Toimintamahdollisuuksia ekologisen kestävyyden edistämiseksi vahvistetaan Lahden seudun ympäristöpalveluissa**

Kunnan/kaupungin johto vastaa ympäristöpolitiikan toteuttamisesta omista organisaatioissaan sekä osana konserniohjausta. Lisäksi on tavoitteena, että kaikki työntekijät ja luottamushenkilöt ovat tietoisia omasta vastuullisesta roolistaan ympäristöasioissa. Ympäristöpolitiikan toteuttaminen sisällytetään kuntien eri yksiköiden toimintajärjestelmiin. Päätöksenteon kaikilla tasoilla tarkastellaan päätöksen vaikutuksia ympäristöpäämääriin.

Ympäristöpolitiikan päämäärien toteuttamiseksi Lahden seudun ympäristöpalvelut laatii ja ylläpitää yhteistä ympäristöasioiden hallintajärjestelmää, joka tukee poliittista sitoutumista sekä mahdollistaa ympäristöpolitiikan toteutumisen seurannan, toteuttavien toimenpiteiden vastuuttamisen sekä käytettävien resurssien seurannan riittävän yksityiskohtaisesti. Järjestelmän toteutumamaraportti esitetään Lahden seudun ympäristölautakunnalle vähintään vuosittain.

LAHDEN SEUDUN YMPÄRISTÖPÄÄMÄÄRÄT JA SEURANNAN TUNNUSLUVUT

Lahden seudun ympäristökatsaus 2013 esittelee alueen ympäristön tilaa tunnuslukujen ja sanallisen selostuksen muodossa. Ympäristökatsaus julkaistaan vuosittain ja se kuvaa Lahden seudun kuntien yhteisen ympäristöpolitiikan toteutumista. Tunnuslukujen säännöllinen seuranta aloitettiin ympäristötilinpäätöksen muodossa Lahdessa vuonna 2002 ja osa Hollolan ja Nastolan mittareista otettiin mukaan vuonna 2007.

Lahden seudun ympäristökatsauksen 2013 tietoja on kerätty Lahden, Hollolan ja Nastolan virkamiehiltä sekä eri lähteistä. Mikäli kunnan nimeä ei ole erikseen indikaattorin kohdalla mainittu, koskevat tiedot silloin vain Lahtea. Ympäristökatsaukseen on kuvattu pidemmän aikavälin muutosta ympäristön kannalta erivärisillä nuolilla, mikäli noin kymmenen vuotta tai sitä vanhempaa tietoa on ollut saatavilla. Vihreä nuoli tarkoittaa ympäristön kannalta positiivista muutosta, punainen nuoli negatiivista muutosta ja sininen nuoli ei suurta muutosta joko lähtötilanteesta tai viimeisten noin 10 vuoden aikana. Ympäristökatsaus on koottu Lahden kaupunkikonsernin sekä Hollolan ja Nastolan kuntien yhteistyönä. Lisäksi mukaan on koottu Lahden kaupunkikonsernin ympäristötoiminnan kuluja ja investointeja.

Kotona on paljon laitteita, jotka tuhlaavat energiaa ollessaan turhaan päällä, huonosti huollettuina tai väärin sijoitettuina. Energiaa saattaa kulua hukkaan myös omista tavoista johtuen.

Testaa kuinka nopeasti saat kuriin kodin energiasyöpöt sammuttamalla tauluun syttyvät valot!

OMAN ENERGIALUOKITUKSESI:

00 - 15 sammutusta:
Yritä uudistaa, kodissasi on vielä paljon energiasyöpöjä.

16 - 35 sammutusta:
Hyvä, tullaan mielen taituttu.

36 - ... sammutusta:
Läheskään kodin säästö-ommit laitteita ei ole!

YOUR OWN ENERGY RATING

00-15 switch-offs:
Try again, there are still many energy gluttons at your home.

16-35 switch-offs:
Good, the gluttons are almost tamed.

36... switch-offs:
Excellent, you have almost tamed all your home's energy gluttons!

In every modern home, there are devices that waste energy if needlessly kept on, poorly maintained or incorrectly placed. Bad habits may also result in considerable waste of energy.

Test how quickly you can tame the energy gluttons at your home by turning off the lamps lighting up on the board!

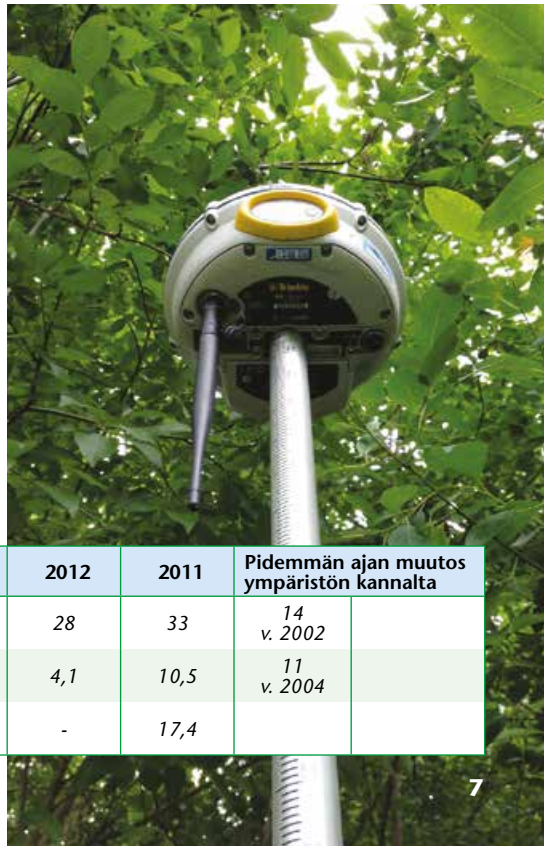
TALTUTA KODIN ENERGIASYÖPÖ
TAME THE ENERGY GLUTTONS

Ympäristön viihtyisyyttä ja terveydellistä laatua seurataan

Tieliikenteen päästöillä on suuri vaikutus kaupunkilaisten terveyteen ja viihtyvyyteen, sillä päästöt vapautuvat ihmisten hengityskorkeudelle. Tie liikenne on Lahdessa teollisuuden ja energiantuotannon ohella yksi suurimmista ilmansaaste-lähteistä. Typen oksidit, joita vapautuu liikenteen pakokaasuista, voivat aiheuttaa herkille ihmisille hengitystieoireita ja herkkyys esimerkiksi pakkaselle ja siitepölylle saattaa tästä syystä lisääntyä. Ilmanlaadun mittaustuloksia on mahdollista seurata reaaliaikaisesti osoitteessa www.ilmanlaatu.fi. Ilmanlaatuindeksi on nähtävissä myös paikallisliikenteen pysäkkien sähköisissä näytöissä ja Etelä-Suomen Sanomien sivuilla www.ess.fi.

Melualueiden tonttien ja asuntojen määrä ei välttämättä kuvaa todellista melutilannetta asuntojen lähiympäristössä. Alueiden rakentamisen yhteydessä toteutetaan meluntorjuntarakenteita muun muassa meluaitoja ja -valleja. Uusia alueita kaavoitettaessa selvitetään mahdolliset meluhaitat ja mahdolliset haitat otetaan huomioon rakennusten sijoittelussa. Meluntorjuntatoimenpiteiden vaikutukset eivät näy välittömästi melualueiden rajauksessa, koska melualueita mallinnetaan viiden vuoden välein.

Keskustan viihtyisyyttä pyritään lisäämään vähentämällä läpiajavaa liikennettä ja sen aiheuttamia ympäristöhaittoja. Tätä tarkoitusta palvelee muun muassa toriparkin maanalaisten pysäköintitilojen rakentaminen Kauppatorin alle. Pysäköintihallin rakentaminen käynnistettiin keväällä 2013 poistamalla pilaantuneita maita Alatorin entisen huoltoaseman kohdalta. Kesällä 2013 työmaalla tehtiin arkeologisia kaivauksia. Toritoiminnot siirrettiin rakentamisen ajaksi Lanun aukiolle ja pääkirjaston edustalle. Pysäköintitalon rakenteiden pystytys alkoi syksyllä 2013 ja projekti tulee valmistumaan kokonaisuudessaan kesällä 2015.

Seurannan tunnusluvut	2013	2012	2011	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta
<i>Päivien lukumäärä, jolloin ilmanlaatu on ollut huonoa, vrk</i>	32	28	33	14 v. 2002
<i>Melualueen tonttien osuus kaavoitetuista omakotitalotonteista, %</i>	0	4,1	10,5	11 v. 2004
<i>Melualueen asuntojen osuus kaavoitetuista kerrostalone-liöistä, %</i>	24,9	-	17,4	

Ympäristökuormituksen vähentäminen

Energian tuotannosta ja siirrosta aiheutuu erilaisia ympäristövaikutuksia. Osa niistä on globaaleja tai vaikutusalueeltaan laajoja, toiset taas paikallisia. Energiantuotannon ympäristövaikutuksia vähennetään muun muassa parantamalla energiantuotannon puhdistustekniikkaa ja siirtymällä vähäpäästöisempiin energialähteisiin. Myös energian tehokas tuotanto ja käyttö ovat tärkeitä keinoja hillitä ympäristövaikutuksia

Vuonna 2013 Lahden seudun lupavelvollisen teollisuuden ja energiantuotannon fossiilisperäiset hiilidioksidipäästöt olivat 14 % suuremmat kuin vuonna 2012. Sähköntuotannon kasvu lisäsi kivihiilen käyttöä Kymijärvellä. CO2-raportin ennakkotietojen mukaan asumisen, palvelujen, maatalouden, liikenteen ja jätehuollon kulutusperäiset kasvihuonekaasupäästöt olivat kuitenkin 9 % pienemmät kuin edellisellä vuonna. Lämpimämpi sää vähensi rakennusten lämmitystarvetta. CO2-raportti hyödyntää laskelmissaan vuosittain vaihtelevaa sähkönkulutuksen kansallista päästökerrointa. Kertoimen kasvu näkyi viime vuonna lisääntyneinä sähkönkulutuksen päästöinä. Yli kolmannes lahtelaisista kasvihuonekaasupäästöistä liittyy kulutetun kaukolämmön tuotantoon. Hollolan ja Nastolan suurin päästölähde on puolestaan tieliikenne, josta aiheutuu molemmissa kunnissa yli 40 % päästöistä.

Osa aineellisesta kulutuksesta päättyi lopulta jätteeksi. Jätteen syntyä ehkäistään lisäämällä asukkaiden ympäristötietoisuutta (mm. neuvonta) sekä Kierrätyskeskusten palveluilla. Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:n nettisivujen kierrätyskaista on vaihtoehto tavaroiden poisehtämiselle. Kierrätyskaista toimii periaatteella ”Myy, osta tai lahjoita käyttökuntoisia tavaroita netissä”. Syntyvästä jätteestä lähes kaikki hyödynnetään joko materiaalina tai energiana. Kaatopaikalle päätyi vuonna 2013 entistä vähemmän jätettä, asukasta kohden 21 kg. Vuonna 2009 aloitettu sekalaisen yhdyskuntajätteen energiahyötykäyttö on pienentänyt oleellisesti kaatopaikalle loppusijoitettavan jätteen määrää.

Lahti Aqua Oy:n Kariniemen ja Ali-Juhakkalan puhdistamoilla käsitellään Lahden ja Hollolan alueen 120 000 asukkaan jätevedet. Vuonna 2013 käsiteltiin 12,6 miljoonaa kuutiota jätevesiä. Ali-Juhakkalassa ei saavutettu lupaehtojen mukaista typen reduktiovaatimusta, mutta muuten jätevedenpuhdistamot täyttivät lupaehtojen mukaiset puhdistusvaatimukset. Puhdistamot ovat biologis-kemiallisia jätevedenpuhdistamoita, joissa jätevedestä poistetaan mekaanisesti kiinteät jätteet ja hiekka, biologisesti orgaaninen aines ja typpi sekä kemiallisesti fosfori. Nastolassa jätevesiä käsiteltiin yhteensä 1,2 miljoonaa kuutiota.

Seurannan tunnusluvut	2013	2012	2011	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
Kaupungin virastojen ja laitosten tuottaman sekajätteen määrä, t	1 160	1 076	1 069	1 304 v. 2001	↗
Loppusijoitettavan yhdyskuntajätteen määrä / asukas, kg	21	40	48	234 v. 1999	↗
Ympäristölupavollisten laitosten hiilidioksidipäästöt, t	692 900	610 300	811 533	691 300 v. 1997	→
Asukasta kohti lasketut asumisen, palvelujen, maatalouden, jätehuollon ja tieliikenteen kulutusperäiset kasvihuonekaasupäästöt, t CO ₂ /as					
Lahti	5,2	5,9	6,1	6,1 v. 2008	
Hollola	6,2	6,8	7,2	7,2 v. 2008	
Nastola	7,0	7,2	7,6	7,5 v. 2008	
Liikenteen NO _x päästöt (LIISA 2012 mallilla), kg/as					
Lahti	5	5	5	12 v. 1997	↗
Hollola	10	10	10	25 v. 1997	↗
Nastola	12	12	13	30 v. 1997	↗
Liikenteen CO ₂ päästöt (LIISA 2012 mallilla), kg/as					
Lahti	1 433	1 471	1 453	1 458 v. 1997	→
Hollola	2 807	2 799	2 750	2 816 v. 1997	→
Nastola	3 346	3 307	3 254	3 109 v. 1997	→
Jätevesipuhdistamojen kautta Porvoonjokeen tulevat päästöt, t, Ho-La yhteensä ja puhdistusteho %					
Fosfori	3,3 (97,2%)	3,3 (97,2%)	2,8 (97,6%)	5,8 v. 1997	↗
Typpi (NH ₄)	31,4 (96,1%)	29,3 (96,1%)	26,0 (95,9%)	28,8 v. 1997	→
BHK ₇	74,5 (98,5%)	89,5 (98,4%)	59,0 (98,6%)	140 v. 1997	↗
Nastola, jätevesien kuormitus t ja puhdistusteho %					
Fosfori	0,2 (98,9%)	0,2 (98,9%)	0,2 (98,9%)		
Typpi (NH ₄)	0,1 (99,9%)	0,5 (99,4%)	0,3 (99,7%)		
BHK ₇	3,1 (99,5%)	4,4 (99,2%)	3,3 (99,4%)		
Jätevesimäärät, milj.m ³ , Na, Ho-La yhteensä	12,6	15,8	12,8	12,5 v. 1997	→

Kestävää kehitystä luonnonvarojen käytössä

Suurin osa rakennusten lämmitykseen käytetystä kaukolämmöstä tuotetaan yhteistuotantona Lahti Energia Oy:n Kymijärven voimalaitoksilla. Sähköntuotannon yhteydessä syntyvä hukkalämpö otetaan talteen ja hyödynnetään kaukolämpönä. Sähkön ja lämmön yhteistuotanto käyttää polttoainete-hokkaasti ja taloudellisesti. Lahdessa kaukolämpö-verkko kattaa lähes koko kaupunkialueen ja yli 90 % kiinteistöissä käyttää kaukolämpöä. Vuonna 2013 valmistuneella Nasta-linjalla saatiin yhdistettyä Nastolan ja Lahden kaukolämpöverkot toisiinsa, ja nyt kaukolämpöverkko ulottuu Lahden ja Hollolan lisäksi Nastolan kuntakeskukseen. Strategian mukaisen päästötavoitteen saavuttamiseksi merkittävimmät asemakaavat olivat Kymijärvi I:n korvaavan biovoimalaitoksen sekä Kymijärvi III:n ja siihen liittyvän biopolttoaineen varastointialueen kaavat.

Loppuvuodesta 2013 järjestetyn tarjouskilpailun tuloksena joukkoliikenteen järjestelyt Lahden seudulla uudistuvat. Ympäristön kannalta edistystä tapahtuu huomattavasti kaluston suhteen, sillä kilpailun voittaneet liikennöitsijät, Koiviston Auto Oy ja Lehtimäen Liikenne Oy, hankkivat yhteensä 75 täysin uutta bussia Lahden seudun liikenteeseen. Kaikki bussit ovat esteettömiä ja täyttävät uusimmat Euro6 -päästövaatimukset.

Lahden seudulta kerätyistä ja Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:n vastaanottamista yhdyskuntajätteistä hyödynnettiin 95 % vuonna 2013. Erilliskerätystä energijätteestä valmistettiin polttoainetta Lahti Energian Kymijärvi II voimalaitokseen ja myös sekajäte toimitettiin energiahyödynnettäväksi. Biojäte käsiteltiin LABIO Oy:n kompostointilaitoksessa, jossa siitä syntyi kompostituotetta viljelykäyttöön. Näin biojätteiden ja lietteiden sisältämät ravinteet saadaan takaisin kiertoon. Ekopisteillä ja kiinteistöillä erilliskerätty lasi, metalli ja kartonki toimitettiin

materiaalihyötykäyttöön korvaamaan neitseellisiä raaka-aineita. Lisäksi kehitteillä on uusia materiaalihyötykäytön muotoja esimerkiksi rakentamis- ja purkujätteen kaatopaikkasijoituksen vähentämiseksi.

Vesijohtoverkoston toimivuutta ja vuotavuutta kuvaava indikaattori on mittaamaton kulutusprosentti. Mitä pienempi mittaamaton kulutusprosentti on, sitä vähemmän menee vettä, energiaa ja kemikaaleja hukkaan. Lahdessa pumpatusta vedestä mitaamattoman kulutuksen osuus oli 5,9 %, mikä oli valtakunnallisesti erinomainen tulos maan keskitason ollessa noin 20 % luokkaa. Hollolan alueella mitaamaton vedenkulutus oli 14,6 %, mikä on myös reilusti alle valtakunnan keski-arvon.

Lahti liittyi syksyllä 2012 EU:n kaupunginjohtajien yleiskokoukseen. Siinä on mukana 5700 kaupunkia ympäri Eurooppaa. Lahti sitoutui edistämään kestävää energiankäyttöä ja tavoittelemaan kasvihuonekaasujen vähentämistä viidenneksellä vuoteen 2020 mennessä. Joulukuussa 2013 valmistunut kestävän energian toimenpidesuunnitelma (Sustainable Energy Action Plan, SEAP) kokoaa yhteen kaupungin yksiköiden, liikelaitosten ja tytäryhtiöiden toimenpiteet, joilla edistetään energiatehokkuutta ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä Lahden alueella.

Kaupunginjohtajien yleiskokouksen sitoumus on jatkumoa Lahdessa jo pitkään tehdyille energiatehokkuus- ja ilmastotyölle. Se tukee myös kaupunkistrategian ympäristökaupunkipainotusta. SEAP-suunnitelman yhteydessä laaditun kasvihuonekaasupäästöennusteen pohjalta asetettiin asukasta kohti laskettu päästöjen vähennystavoite 35 prosentiksi vuoden 1990 päästöistä vuoteen 2020 mennessä. Tavoite sisältää Lahden kaupungin omien toimenpiteiden vaikutusten lisäksi myös kaupungin vaikutuspiirin ulkopuolella olevien tekijöiden vaikutukset.

Seurannan tunnusluvut	2013	2012	2011	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:n vastaanottaman yhdyskuntajätteen hyödyntämisyhteysaste, %	95,0	90,6	87,9	51 v. 2001	↗
Veden kulutus / asukas, l / vrk					
Lahti, kotitalouksien kulutus	124	125	127	154 v. 1997	↗
Lahti, ominaiskulutus	184	189	197	269 v. 1997	↗
Hollola, ominaiskulutus	113	113	115		
Nastola, ominaiskulutus	211	192	212	173 v. 2000	↘
Sähkön kulutus, kWh / asukas / vuosi	9 051 v. 2012	8 358 v. 2011	9 233 v. 2010	8 620 v. 2000	↘
Sähkön ominaiskulutus kaupungin / kunnan toimitilakiinteistöissä kWh / r-m ³					
Lahti	18,2	17,9	17,2	18,2 v. 2001	→
Hollola	23,0	20,4	21,0		
Nastola	17,6	22,4	22,6		
Lämmön kulutus kaupungin / kunnan toimitilakiinteistöissä, kWh / r-m ³					
Lahti	41,1	43,4	44,5	52,1 v. 2001	↗
Hollola	34,5	31,2	33,3		
Nastola	42,9	48,2	44,5		
Ympäristönäkökohdat huomioitu tarjouspyynnöissä, %	38	24	26	11 v. 2003	↗
Ajoneuvoliikenteen suhteellinen muutosindeksi *	109,0	108,3	109,7	100 v. 2001	↘
Julkisen liikenteen käyttäjämäärä, matkaa / asukas / vuosi	57,1	58,2	55,0	67 v. 1997	↘
Yhdistetyt jalankulku- ja pyörätiet, km					
Lahti	392	397	395	344 v. 2001	↗
Hollola	66	59	58		
Nastola	48	48	47	55 v. 2006	
Autoistuminen, henkilöautojen määrä / 1000 as.					
Lahti	502	492	487	387 v. 2001	↘
Hollola	606	588	574	392 v. 2001	↘
Nastola	614	599	585	422 v. 2001	↘

* Ajoneuvoliikenteen suhteelliseen muutosindeksiin kuuluu Lahdessa kymmenen eri kohdetta, joiden liikennemääriä seurataan.

Maisema ja kulttuuriarvojen vaaliminen

Yleiskaava on koko kaupungin kattava yleispiirteinen suunnitelma, jossa osoitetaan alueiden pääasiallinen käyttö asemakaavoituksen pohjaksi. Yleiskaava perustuu vahvasti kaupungin strategiaan. Asemakaavoitus toteutti vuonna 2013 Lahden yleiskaavan 2025 mukaisesti kestävän yhdyskuntarakenteen periaatteita. Yleiskaavan uusi kierros 2013-2016 käynnistyi tavoitteiden valmistelulla. Uutta asuinrakennusoikeutta kaavoitettiin pääosin täydennysrakentamiseen keskustassa ja lähiöissä. Täydennysrakentamisella tuetaan ja kehitetään olemassa olevaa palvelurakennetta. Karistoon suunniteltiin puukerrostalokortteleita. Uusien pientalotonttien

asemakaavoitus keskittyi Kytölään II-alueelle. Arkkitehtuuripoliittisen ohjelman mukaisena kilpailuna toteutettu Merrasjärven asuinkorttelin kutsukilpailun voittotyö luo uudenlaista kerrostalokorttelia ja ottaa hyvin huomioon viereen laajentuneen Pesäkallion suojelualueen.

Maisemansuojelu on olemassa olevan maiseman säilyttämistä ja vaalimista, mutta myös erityyppisten maisemavaurioiden ja maisemahäiriöiden torjuntaa. Maisemanhoito koskee sekä keskeisiä maisemakohteita, esimerkiksi taajamia ja kyläympäristöjä, muinaisjäänöksiä että perinnumaisemia. Maisemanhoidolla ylläpidetään ja parannetaan näkymiä sekä edistetään harvinaistuvien kasvilajien säilymistä. Hollolassa vanha kirkonkylä on maisemallisesti arvokas kokonaisuus, jonka maisemallista arvoa lisää kulttuuripiirteiden kerroksellisuus. Uskikassa, Hatsinassa, Sairakkalassa ja Kastarissa avautuu kaunis tasapainoinen hämäläinen kulttuurimaisema viljelyksiin. Ruuhijärven alue on Nastolan merkittävimpiä rautakautisia asuinpaikkoja. Koiskalan kulttuuri- ja maisema-alueella sijaitseva, maakunnallisesti arvokas Myllymäen haka on puolestaan Lahden arvokkain perinnumaisema.

Seurannan tunnusluvut	2013	2012	2011	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
<i>Puistojen ja viheralueiden osuus asemakaavoitetuilla alueilla, %</i>					
<i>Lahti</i>	30	30	29	22 v. 2001	↗
<i>Hollola</i>	25	25	25		
<i>Nastola</i>	38	38	38		
<i>Asemakaavamääräyksillä suojellut arvokkaat alueet, tonttien lukumäärä</i>	1 027	1 011	1 008	60* v.1983	↗
<i>Suojeltavat rakennukset, lukumäärä</i>	295	288	281	3 v. 1979	↗
<i>Perinnemaisemat, ha</i>					
<i>Lahti</i>	26,6	26,6	26,6	26,6 v. 1995	→
<i>Hollola</i>	54,9	54,9	54,9		
<i>Nastola</i>	9,9	9,9	9,9		

* Tapanilan omakotialueen kaava

Lahden, Hollolan ja Nastolan yhteispinta-alasta vajaa viidennes on luokiteltua pohjavesialuetta. Veden laatua tarkkaillaan pohjavesialueilla, vedenotto- ja vesijohtoverkostoissa. Alueen pohjavedenottoista Lahdessa sijaitsee seitsemän, Hollolassa viisi ja Nastolassa kuusi.

Lahdessa ja lähialueilla syntyy vuorokaudessa pohjavettä noin 100 000 m³. Lahti Aqua Oy käyttää tästä yhdyskuntien talousvedeksi noin neljänneksen, joka vastaa noin puolta voimassa olevien vedenottolupien vesimäärästä. Pääosa Lahdessa ja Hollolassa käytettävästä raakavedestä otetaan Jalkarannan vedenottamon valuma-alueelta ja Hollola-Lahti vesilaitoskuntayhtymän vedenotto- ja Hollolasta ja Hämeenkoskelta. Nastolassa vedenottomäärältään suurimpia vedenotto- ja Peltolan ottamat.

Lahti-pohjavesialue sekä Nastolan Nastonharju-Uusikylä B- pohjavesialue on luokiteltu kemiallisesti huonossa tilassa oleviksi. Riskipohjavesialueiksi toiminta-alueen pohjavesialueista on edellisten lisäksi luokiteltu Salpakankaan, Kolavan, Villähteen ja Nastonharju-Uusikylä B -pohjavesialueet. Lahdessa ja Nastolassa on pohjavesien laadun osalta kiinnitetty vuoden 2013 aikana erityistä huomiota torjunta-ainepitoisuuksiin. Lahdessa koottiin viimeisen reilun kymmenen vuoden ajalta saadut analyysitulokset torjunta-aineista yhdeksi raportiksi. Nastolassa torjunta-ainepitoisuuksia on tarkkailtu Uudenkylän vedenottamon ympäristössä. Torjunta-aineita on Lahdessa todettu pohjavedestä erityisesti rata-alueilta ja nykyisen radan eteläpuoleisilta alueilta. Korkeimmillaan pitoisuudet ovat ylittäneet tutkimusjakson aikana talousveden raja-arvon satakertaisesti. Tutkituissa

havaintopaikoissa todetut torjunta-aineet ovat kaikki aineita, joiden käyttö on jo lopetettu. Torjunta-aineet hajoavat pohjavesiolosuhteissa hyvin hitaasti ja niitä voi esiintyä pohjavedessä vielä kymmeniä vuosia käytön lopettamisen jälkeen. Torjunta-aineiden alkuperästä ei ole varmaa tietoa ja todennäköisesti ne ovat peräisin useista eri lähteistä. Torjunta-aineita on käytetty muun muassa radanvarsilla ja ratapihoilla vesakontorjuntaan sekä kauppapuutarhoilla rikkasvien torjuntaan. Hollolassa ei pohjavedestä ole todettu torjunta-aineita.

Nastolassa tehtiin vuonna 2013 mittava tutkimus, jossa selvitettiin I Salpausselän geologista rakennetta ja vedenottamoiden valuma-alueita. Tutkimuksessa selvitettiin pohjaveden virtausuuntia ja vedenjakaja-alueita tutkimusalueella sekä selvitettiin mahdollisia uusia vedenottoon soveltuvia alueita. Samalla selvitettiin myös pintaveden osuutta pintavesistöjen lähellä sijaitsevien vedenottamoiden kaivojen vedessä. Kaikilta vedenottamoilta otettava vesi on Nastolassa selvityksen mukaan Salpausselällä muodostuvaa pohjavettä eikä veteen ainakaan nykyisillä vedenottomäärillä sekoitu pintavettä.

Vuonna 2013 aloitettiin kaksivuotinen projekti, jossa kartoitetaan pohjaveden havaintopaikkojen määrä ja tila Hollolassa, Lahdessa ja Nastolassa. Päivitetystä tiedoista on hyötyä niin vesihuoltolaitoksille kuin viranomaisille ympäristönsuojelussa ja maankäytössä. Päivitetystä tiedoista on hyötyä myös asukkaille, sillä kartoitus lisää esimerkiksi rakennushankeissa tarvittavaa tietoutta pohjaveden havaintopaikoista ja pohjaveden pinnankorkeudesta.

Seurannan tunnusluvut	2013	2012	2011	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
<i>Pohjaveden sähkönjohtavuus, $\mu\text{S} / \text{cm}$. Kuvaa veteen liuenneiden suolojen kokonaismäärää (raja-arvo $2500 \mu\text{S} / \text{cm}$)</i>					
<i>Lahti, Jalkaranta</i>	184	175	192		
<i>Hollola, Ruoppa</i>	106	83	110		
<i>Nastola, Mälkösen vedenottamo</i>	200	220	220		
<i>Atratsiinipitoisuus pohjavedessä $\mu\text{g}(\text{l})$. (Kuvaa atratsiini-nimisen pestisidin pitoisuutta pohjavesinäytteessä kyseisessä havaintopaikassa)</i>					
<i>Nastola Uusikylä (GA1)</i>	1,3	2,9			
<i>Lahti (HP137, radanvarsi)</i>	2,3	2,2	1,6		

Järvien virkistys- ja luontoarvojen vaaliminen

Lahden seudun järviä hoidetaan valvomalla järviin tulevaa ulkoista kuormitusta, hapettamalla, kalastamalla särkikalaja, istuttamalla petokalaja ja niittämällä ruovikoita. Lahden seudun ympäristöpalvelujen vesistöhoitotyöt toteutetaan osana Vesijärvi-ohjelmaa, joka on laadittu yhdessä Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiön kanssa. Vesijärvi-ohjelman tarkoitus on parantaa ja ylläpitää Vesijärven ja muiden Lahden seudun vesistöjen tilaa, veden tutkimus- ja kunnossapitotoimintaa sekä edistää muutoinkin luonnon- ja ympäristönsuojelua. Tarkoitus on myös kiinnittää Vesijärven äärellä elävien ihmisten huomio järveen ja sen kuntoon sekä edistää kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka parantavat veden laatua. Lahden seudun ympäristöpalvelut sekä Lahden kaupungin maankäyttö ja kunnallistekniikka ovat sitoutuneet Koiskalan kalastuskunnan kanssa tekemässään sopimuksessa hoitotoimenpiteisiin Kymijärvellä vuosiksi 2004 - 2013. Hoitotoimenpiteillä estetään rantarakentamisen haitallisia vaikutuksia järven veden laatuun. Hoitotoimenpiteinä on käytetty hoitokalastusta, vesikasvien niittoa, laskeutusaltaiden ja kosteikoiden rakentamista, petokalaistutuksia sekä fosforin kemiallista saostamista. Hoitosopimusta on tarkoitus jatkaa uudella 5-vuotiskaudella.

Vesistöjen tilaa seurattiin vuonna 2013 tarkkailuohjelman mukaisesti Hollolassa kuudella ja Lahdes-

sa sekä Nastolassa kummassakin kahdeksalla järvellä. Näytteitä otetaan talvikerrostuneisuuskauden lopussa maaliskuussa ja kesäkerrostuneisuuskauden lopussa elokuussa. Vesijärvellä, Alasenjärvellä, Kymijärvellä, Ruuhijärvellä ja Hahmajärvellä seurattiin myös merkittävimpien kuormitusojien vedenlaatua ylivirtaamakausina keväällä ja syksyllä otettavilla näytteillä. Vesijärven Enonselällä, Vähäselällä ja Paimelanlahdella vedenlaatua seurattiin viidellä jatkuvatoimisella mittausasemalla, joiden tulokset olivat nähtävissä internetissä. Vesijärveen laskevissa ojissa oli neljä automaattista mittausasemaa ja Ilmastonkestävä kaupunki -hankkeessa seurattiin automaattiasemalla yhden hulevesiviemärin veden laatua ja määrää. Vesijärvellä selvitettiin pohjaeläinten tilaa, kalastoa sekä hapetuksen vaikutusta metaanin ja hiilidioksidin vapautumiseen järvestä. Kymijärvestä, Työtjärvestä ja Mustajärvestä laadittiin vesikasvillisuusselvitykset. Nastolan Sylvöjärvellä aloitettiin Sammalsillansuon kosteikkosuunnittelu, jonka toteuttaminen siirtyi leudon talven vuoksi.

Vesijärven Enonselkää hapetettiin yhdeksällä hapettimella ja Kymijärven Rekolanpohjaa yhdellä hapettimella veden täyskiertoaikoja lukuun ottamatta. Enonselän syvänteet saatiin vuonna 2013 pysymään hapellisina, kun aiemmin hapetonta kautta kesti noin sata vuorokautta. Vesijärveen istutettiin kaupungin vesialueelle 10 000 ankeriaan

poikasta. Vesistöjen hoitokalastussaaalis oli yhteensä 191 969 kg, josta Vesijärven osuus oli 159 000 kg. Vesikasveja niitettiin Lahdessa Kymijärvellä ja Vesijärvellä. Hollolassa niitettiin Vesijärvellä, Nastolassa Kivijärvellä ja Kymijärvellä.

Kymijärven voimalaitosten lämpökuorma Vesijärveen tulee lähinnä lämpimän kauden sähköntuotannosta, jolloin sähköntuotannon sivutuotteena syntyvä ylimääräinen lämpö johdetaan jäähdytysvetenä Vesijärveen. Lämpökuormasta ei havaittu aiheutuvan haittaa Vesijärvelle. Nopean kesän alkamisen ansiosta alusvesi jäi Vesijärvellä poikkeuksel-

lisen viileäksi, mikä edisti lohikalojen menestymistä. Kuoretta ja siikaa esiintyi Enonselällä aiempaa runsaammin. Kuhakantojen notkahdus jatkui huonojen poikasikaluokkien myötä, mutta seuraavasta vuodesta on jo tulossa selvitysten mukaan parempi. Kaupungin vesialueella nostettiin verkon solmuvälirajoitusta 50 mm:stä 60 mm:ksi kuhakantojen kasvattamiseksi. Samalla lupien kokonaismäärä rajoitettiin 500 kappaleeseen aiemman 600 sijasta ja lupia myydään vain kaksi kappaletta ruokakuntaa kohden aiemman kolmen sijasta.

Seurannan tunnusluvut	2013	2012	2011	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
<i>Järviveden klorofylli a, µ / l, elokuussa</i>					
<i>Vesijärvi, Enonselän Lankiluoto</i>	16,0	13,0	14,0	10 v. 1995	↘
<i>Hollola, Arkiomaanjärvi</i>	5,7	6,7	4,4		
<i>Nastola, Salajärvi</i>	14,0	15,0	10,0		
<i>Järvien näkösyvyys, m, elokuussa</i>					
<i>Vesijärvi, Enonselkä</i>	1,8	1,8	2,3	1,9 v. 2001	→
<i>Alasenjärvi</i>	2,0	3,2	3,5	3,5 v. 2001	→
<i>Hollola, Arkiomaanjärvi</i>	1,8	2,0	2,4		
<i>Nastola, Salajärvi</i>	2,0	2,0	3,0		
<i>Vesijärven hoitokalastussaaalit, t / vuosi</i>	159	218	206	86 v. 2001	↗
<i>Kymijärven voimalaitosten lämpökuorma Vesijärveen, Tj</i>	1 293	817	1 246	722 v. 1995	↘

Luonnon monimuotoisuus seudun rikkautena

Kaupunkimetsien hoidossa painotetaan virkistys- ja suojelevarvoja, jotka mahdollistavat myös luonnon monimuotoisuuden suojelun. Luonnonsuojelu turvaa kaupunkilaisille mahdollisuuden virkistyä ja retkeillä luonnossa. Suojelualueet tarjoavat ulkoilijoille elämyksiä, joita ei löydä hoidetuissa virkistymetsistä. Lahdessa on laajat viheralueet, joista valtaosa hoidetaan puistometsinä tai virkistymetsinä. Luonnonsuojelualueet turvaavat luonnon monimuotoisuuden säilymisen myös tuleville sukupolville. Erityisesti metsäalueilla rauhoitus takaa alueiden kehityksen entistä arvokkaampaan suuntaan ja puuston ikääntyminen antaa sijaa monille uhanalaistuneille lajeille. Lahden viheralueohjelma valmistui 2013.

Hollolan, Lahden ja Nastolan alueella on nykyisin lähes 50 luonnonsuojelualain nojalla rauhoitettua aluetta. Ne ovat pinta-alaltaan suhteellisen pieniä, sillä niiden keskipinta-ala on alle 30 hehtaaria ja yli sadan hehtaarin kokoisia alueita näistä on alle kymmenen. Uusin luonnonsuojelualue on Pesä-

kallion laajennusalue. Lahden Pesäkallion alueesta on suojeltu 70 hehtaaria vuonna 1989, ja vuonna 2004 se liitettiin Natura 2000 – verkostoon. Lahden kaupungin yleiskaavan valmistelun mukaisesti luonnonsuojelualuetta laajennettiin 200 hehtaarin suuruiseksi vuonna 2013.

Luonnonsuojelualueiden lisäksi Lahden seudulla sijaitsee lukuisia erityyppisiä luontoalueita sekä pienempiä retkikohteita. Ne sijoittuvat eri puolille seutukuntaa ja kohteiden laajuus vaihtelee, samoin erityisominaisuudet. Alueissa on mukana hienoja maisemakohteita, hyviä linnuston tarkkailupaikkoja sekä mainioita päiväretkikohteita koko perheelle. Seudun kaikkia luontopolkuja kunnostettiin vuoden aikana. Linnaistensuon pitkospuureitistö uusittiin. Lisäksi kaikissa kolmessa kunnassa jatkettiin perinnemaisemakohteiden hoitotöitä. Lahden seudun luontokohteisiin järjestettiin vuoden aikana useita luontoretkiä, esimerkiksi yölaulaja- ja lepakkoretkiä.

Seurannan tunnusluvut	2013	2012	2011	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
<i>Luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettujen alueiden osuus kunnan pinta-alasta, %</i>					
<i>Lahti</i>	3,28	2,80	2,80	1,9 v. 1995	↗
<i>Hollola</i>	2,33	1,35	1,35		
<i>Nastola</i>	0,82	0,82	0,14		
<i>Luonnonsuojelulain nojalla rauhoitetut alueet, ha</i>					
<i>Lahti</i>	507	380	380	256 v. 1995	↗
<i>Hollola</i>	1 237	751	751		
<i>Nastola</i>	297	297	67		
<i>LUMO-kohteet Lahdessa, ha</i>	700	700	700	500 v. 1995	↗
<i>Luontotyyppikohteet, ha</i>					
<i>Lahti</i>	23,6	23,5	23,5	17,5 v. 2005	↗
<i>Hollola</i>	19,2	16,5	16,5		
<i>Nastola</i>	12,2	9,1	9,1		

Kouluissa ja varhaiskasvatuksessa kestävä kehitys on mukana opetussuunnitelmissa. Aktiiviset opettajat ja varhaiskasvattajat hyödyntävät luontoalueita opetuksessa, lajittelevat jätteet sekä vahvistavat lasten ja nuorten luontosuhdetta ja kasvua ympäristötietoisiksi kuntalaisiksi. Peruskoulujen kestävä kehityksen tasoa seurataan vuosittain toteutettavalla kyselyllä. Kysely kannustaa kouluja jatkuvaan parantamiseen ja saavutettujen tavoitteiden ylläpitämiseen sekä se antaa konkreettisia vinkkejä ympäristötyön jalkauttamiseen. Kouluissa ja varhaiskasvatuksen yksiköissä on nimetty ympäristöyhdyskylät.

Koulut ja päiväkodit käyttävät kaupungin lähimetsiä oppimisympäristönä. Lähimetsien käytömahdollisuuksia on tuotu esille kartoittamalla tarjontaa lasten näkökulmasta ja rajaamalla alueita kartalle. Opettajat ja varhaiskasvattajat voivat lainata ympäristökasvatuksen tueksi ympäristöpalveluilta muun muassa luontopolkuja, ötököiden tutkimispaketin, kiikareita ja Messi Menninkäisen lajittelusalkun.

Lahten seudun ympäristöpalvelut toimii Vihreä lippu -ympäristöjärjestelmän paikallisena edistäjänä. Vihreä Lippu on päiväkotien, koulujen, oppilaitosten sekä lasten ja nuorten vapaa-ajan toimijoiden kestävä kehityksen ohjelma. Tällä hetkellä Vihreä lippu on Kivimaan koululla ja päiväkodeista Kanervan, Kytölän, Herrasmannin ja Humpulan päiväkodeilla. Ympäristöneuvonnan antaman neu-

vonnan avulla on lisätty sekä aikuisten, lapsi- ja nuorisoryhmien että kasvattajien ympäristötietoja ja -valmiuksia.

Ympäristökasvatuksen resurssit on saatu hankerahoituksesta, joten resurssit ovat vaihdelleet vuosittain. Kymppi-hankkeen rahoituksen turvin ympäristöneuvonta pystyi kehittämään monipuolisesti työvälineitä ympäristöneuvonta- ja -kasvatustyönsä tueksi. Merkittävin hankkeesta tuotettu työkalu on Vähähiilistä fiilistä – näyttely, joka perheyyttää toiminnallisella tavalla asumisen, liikkumisen ja ruokavalintojen ilmastovaikutuksiin. Näyttelyyn kävi tutustumassa vuoden 2013 aikana noin 900 asukasta, joista suurin osa oli opiskelijoita tai koulu-laisia. Hankkeesta kehitettiin myös ympäristöneuvonnan lainauspalvelua uusien työkalujen ja materiaalien muodossa. Ympäristökasvatukseen tuotettiin vesilaboratoriopaketti, luontopolkupaketti sekä muuta ympäristöaiheista kasvatust materiaalia, joita lainataan oman käytön lisäksi päiväkodeille, kouluille, kerhoille ja yhdistyksille. Aikuisille suunnattuun neuvontaan hankittiin lainattava lämpökamera sekä ekologista liikkumista edistävä taakkapyörä. Osana näyttelyä neuvontaan rakennettiin mallikeittiö kodissa ja erityisesti keittiössä huomioitavien ympäristöasioiden esittelemiseksi.

Hollolan, Lahten ja Nastolan kouluissa järjestettiin toukokuun alussa perinteinen ympäristön siivoustapahtuma, joissa koulujen oppilaat opettajiensa ohjauksessa keräsivät koulujen lähiym-

päristöstä luontoon ja katujen varsiin kertyneitä roskia. Siivoustalkoisiin osallistui v. 2013 noin 10 050 oppilasta eri luokka-asteilta. Valtakunnallisilla energiansäästöviikoilla tarjottiin peruskoulun toisen luokan oppilaille ja opettajille energia-aiheisia opetusmateriaaleja. Lahden seudun ympäristöpalvelut ja Lahti Energia Oy tarjosivat yhteistyönä myös energia-aiheisia oppitunteja alueen kouluille.

Kaupungin omistaman Yli-Marolan tilan kehittäminen käynnistyi EU-rahoituksen turvin vuoden 2012 syksyllä. Yli-Marolasta on tavoitteena muo-

dosta ympäristötietoisuutta monella tapaa edistävä ja kiinnostava ympärivuotinen käyntikohde erilaisille ryhmillä. Kesäaikaan Lahden 4H-yhdistyksen ylläpitämä kotieläinpiha on perheiden suosiossa ja tämän toiminnan mahdollisuuksia halutaan parantaa. Yli-Marolan päätilan kuntoselvitys valmistui ja useat tilasta kiinnostuneet tahot ideoivat workshop-työskentelynä tulevaisuuden kehittämismahdollisuuksia. Työ kootaan hankesuunnitelmaksi vuoden 2014 alussa.

Seurannan tunnusluvut	2013	2012	2011	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
Ympäristökasvatukseen osallistuneet lapset ja nuoret	2 652	3 941	2 119	2750 v. 2001	→
Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:n jäte-neuvonnan panos, €/asukas (sisältää LSYP:lle maksetun korvauksen)	1,06	0,90	0,93	1,24 v. 2001	→

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Asukkaiden osallistumismahdollisuuksia edistetään erilaisin asukastilaisuuksin ja -kyselyin. Maankäytön suunnittelun asukastilaisuuksien määrä vaihtelee vuosittain ja riippuu suunnittelualueiden kiinnostavuudesta sekä kaavoituskohteiden luonteesta. Asemakaavaehdotukset ja asemakaavamuutokset ovat esillä Vesijärvenkatu 11C sijaitsevassa Teknisen ja ympäristötoimen palvelupisteessä, maankäytön tiloissa, kaupunginkirjaston aulassa olevassa maankäytön kansiossa sekä Lahden internetsivuilla.

Lahden seudulla toimii joukko aluekummeja, jotka ovat vapaaehtoisia yhteyshenkilöitä asukkaiden ja virkamiesten välillä. Aluekummien avulla voidaan vaikuttaa alueen yhteisiin asioihin. Oma Teko asukasfoorumi on puolestaan ryhmä vapaaehtoisia lahtelaisia, jotka sosiaalisessa mediassa keskustelivat, ideoivat, testaavat ja toteuttavat toimenpiteitä ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Asukasfoorumin periaatteena on, että toiminta lähtee asukkaista itsestään ja on suunnattu kaikille asukkailla. Foorumia toteutetaan asukkaiden ja Teknisen ja ympäristötoim-

mialan yhteistyönä. Nuorisoa rohkaistaan yhteisten asioiden vaikuttamisen alkuun Lahden nuorisovaltuustossa. Jokainen yläkoulu, lukio ja nuorisotalo valitsevat nuorisovaltuuston kaksi edustajaa syyslukukauden alussa lukuvuodeksi kerrallaan. Nuorisovaltuusto pitää lahtelaisnuorille tärkeitä asioita esillä kokoamalla vuosittain nuorten ehdotuksista kärkihankelistan. Kärkihankelistasta koostuu ehdotuksista, jotka tavalla tai toisella edistävät lasten ja nuorten hyvinvointia kaupungissamme.

Kymppi –hankkeessa kehitettiin uusi vapaaehtoistyön muoto asukastoimintaan; päiväkotien ympäristömmöt ja –vaarit. Mummot ja vaarit käyvät oman alueensa päiväkodissa omien voimiensa mukaan vapaaehtoistyön hengessä. Heidän tehtävänä on tukea päiväkotien ympäristö- ja luontokasvatustyötä ja tarjota samalla lapsille mummon ja vaarin mallia. Tällä hetkellä mukana on seitsemän mummoa/vaaria ja kuusi päiväkotia. Tavoitteena on laajentaa toimintaa, siten, että jokaiseen päiväkotiin saataisiin oma mummo tai vaari.

Seurannan tunnusluvut	2013	2012	2011	Pidemmän ajan muutos ympäristön kannalta	
Maankäytön suunnittelun asukastilaisuuksien määrä	15	10	17	49 v. 2000	↘
Asukaskyselyiden tyytyväisyysprosentti, tekniset palvelut, %	69	65	67	70 v. 2001	→
Ympäristöneuvonnan asukastilaisuuksien määrä	178	180	114	53 v. 2001	↗

YMPÄRISTÖTILINPÄÄTÖS 2013 YHTEENVETO, 1000 EUROA

Ympäristöluokitus	Lahden kaupunki ja taseyksiköt			Lahti konserni kokonaisuudessaan			LSYP:n seudullinen toiminta-alue		
	Tuotot	Kulut	Inves-toinnit	Tuotot	Kulut	Inves-toinnit	Tuotot	Kulut	Inves-toinnit
1. Ulkoilman- ja ilmastonsuojelu	15,6	168,1		15,6	3 092,4	186,0	15,6	3 174,4	192,0
2. Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely		246,2		12 469,0	7 998,2	1 517,0	13 987,0	9 002,2	6 021,0
3. Jätehuolto ja roskaantumisen ehkäisy		828,1		14 857,0	17 389,8	736,0	14 869,7	17 454,9	736,0
4. Maaperän ja pohjaveden suojelu		1 254,0			1 462,5			1 471,0	
5. Melun ja tärinän torjunta		52,0			67,6			67,6	25,0
6. Luonnonsuojelu ja maisemansuojelu					16,2			31,6	85,0
7. Ympäristönsuojeluun liittyvät viranomais-tehtävät	952,0	2 376,0	31,0	952,0	2 376,0	31,0	952,0	2 377,0	31,0
8. Ympäristönsuojelun edistäminen	94,5	1 713,5		94,5	1 852,6	57,0	94,5	1 852,6	57,0
9. Ympäristöperusteiset verot ja veroluonteiset maksut		826,6			1 954,8			1 983,8	
YHTEENSÄ	1 062,1	7 464,5	31,0	28 388,1	36 210,1	2 527,0	29 918,8	37 415,1	7 141,0
Korkokulut					101,0			101,0	
Ympäristövaraukset					-222,0			-222,0	
Ympäristövarausten muutos (lisä -, purku +):					-222,0			-222,0	
Ehdollinen ympäristövelka (kustannusarvio):									

Lisätietoja

Lahden seudun ympäristöpalvelut

Vesijärvenkatu 11 C, 15141 LAHTI

Kari Porra

kari.porra@lahti.fi

Timo Permanto

timo.permanto@lahti.fi

puh. 050 559 4054

toimittanut Emmi Leppänen

www.lahti.fi

Kuvat: Lahden kaupungin kuvapankki
ja eri toimijatahojen arkistot

Lahden seudun ympäristökatsaus 2013

ISSN-L 1798-310X

ISSN 1798-310X

Sarja 10/2013

Painotuote
441 042

PEFC™
PEFC/02-31-146